

Høring – anskaffelse av flyruter (FOT-ruter) i Nordland

Bakgrunn

Fylkeskommunene overtar ansvaret for FOT-flyrutene i fylkene fra Samferdselsdepartementet 1. april 2022, ved igangsetting av ny kontrakt. Denne kontrakten planlegges for perioden 2022 – 2027. I forkant av kontraktsoppstart skal fylkeskommunen gjennomføre anskaffelse, og det er planlagt igangsetting av anbudsprosess sent 2020 eller tidlig 2021.

Vesterålen er vertskap for to regionale lufthavner. Dette er Stokmarknes lufthavn Skagen, og Andøya lufthavn. Per i dag er det bare Andøya lufthavn som har FOT-ruter i Vesterålen.

Stokmarknes lufthavn Skagen

Stokmarknes lufthavn Skagen er en av tre flyplasser på Norges kortbanenett som ikke er en del av det statlige anbudsruutenettet (FOT ruter). Dette har medført at billettprisene på Skagen sammenlignet med **alle** omkringliggende flyplassene i regionen normalt ligger på et prisenivå som er svært mye dyrere, og passasjertallet har som en naturlig konsekvens av dette sunket.

Passasjertall kortbanenettet i Lofoten og Vesterålen:

I 2009 var Stokmarknes lufthavn Skagen den flyplassen i Lofoten og Vesterålen som hadde best passasjergrunnlag. I denne perioden hadde man også like priser.

Skagen var den flyplassen som ble desidert hardest rammet når Covid-19 for alvor traff luftfarten:

Tabell 1

Flyplass	År 2000	År 2009	År 2019	«Covid-året» 2020
Skagen (SKN)	90 812	100 498	94 064	46 894
Leknes (LKN)	78 258	89 883	127 193	79 234
Svolvær (SVJ)	68 068	70 403	90 285	45 951
Andøy (ANX)	47 133	37 331	45 017	31 188

Tabell 2

Flyplass	Nedgang i flybevegelser fra 2019 til 2020 i prosent
Skagen (SKN)	- 44,5 %
Leknes (LKN)	- 10 %
Svolvær (SVJ)	- 30,2 %
Andøy (ANX)	- 4,6 %

Det fremkommer tydelig av **tabell 1** at Skagen har hatt en påfallende og markant nedgang i passasjergrunnlaget etter at flyplassene i regionen kom på FOT rutenettet, uten at Skagen fulgte på. Det motsatte er tilfellet for øvrige flyplasser i regionen, som alle har opplevd vekst.

Årlig har man en «lekkasje» av passasjerer fra Vesterålen til Evenes og Svolvær på 100 000 reisende viser tall fra Avinor. Dette er som en følge av at fritidsreisende velger bort Skagen da prisenivået er altfor høyt.

Høring – anskaffelse av flyruter (FOT-ruter) i Nordland

I **tabell 2** fremkommer det at Skagen hadde størst nedgang i antall flybevegelser etter at Covid-19 rammet luftfarten. Dette har sammenheng med at anbudsrutene på de andre flyplassene i regionen i stor grad opprettholdt frekvens, og at det på Stokmarknes ikke var kommersielt lønnsomt å beholde flytilbudet. Flyplassen var derfor en periode helt nedstengt, med alvorlige konsekvenser for både pasientreisende og næringsliv. Skagen ble åpnet igjen etter at staten gikk inn og kjøpte ekstraordinære anbudsruiter også fra Skagen. Dette skjedde etter massivt press fra flere hold, og ei synliggjøring av de alvorlige konsekvensene nedstengningen fikk for pasienter.

Pasientreiser

Hadsel kommune er vertskommune for Nordlandssykehuset Vesterålen. Stokmarknes lufthavn Skagen fyller en viktig rolle med tanke på pasienttransport, og når man ser på tall fra pasientreiser på nasjonalt hold, finner man at bare tre flyplasser i landet har flere pasientreiser enn Stokmarknes lufthavn. Det er byene Oslo, Tromsø og Bodø. Dette illustrerer viktigheten av å holde Stokmarknes lufthavn Skagen vital, med et godt flytilbud. Det vil bli kritisk for Vesterålens befolkning om flyplassen, som i stor grad server sykehuset, skulle miste ytterligere avganger og tilbud som følge av de store prisforskjellene og forskjellsbehandlinga vi i dag er vitne til.

Ambulansefly benytter seg av flyplassen stort sett daglig. Nylig gjorde Helse Nord en utredning av ny helikopterbase for Hålogalandsregionen (Ofoten, Lofoten og Vesterålen). I denne utredninga ble det slått fast at Hinnøyfjellene og «Lofotveggen» gjør det krevende for helikoptre å serve Nordlandssykehuset Vesterålen med forutsigbarhet, særlig i vinterhalvåret. Den nye helikopterbasen ble på bakgrunn av dette foreslått lagt til Tjeldsund, på andre siden av fjellene. Dette til tross for Skagens veldig strategiske plassering og allerede tilrettelagte forhold. Dette illustrerer hvor viktig det er at man har gode fasiliteter for ambulanseflyene og en vital flyplass i tilknytning til regionens sykehus.

Konkurransulemper og innspill fra næringslivet

Næringsforeningene i Vesterålen har lenge sett med bekymring og frustrasjon på den statlige forskjellsbehandlingen av flyplassene i regionen. Næringslivet kjenner daglig på de store konkurransulemper som følger av prisforskjellene og sier følgende i sin uttalelse:

«På generelt grunnlag ønsker vi at det settes fokus på at den måten FOT-rutenettet har vært prioritert i lang tid, må ansees å ha en sterk konkurransevridende effekt for de områder som ikke har hatt et subsidiert tilbud. Nå som Nordland fylkeskommune selv skal administrere dette har vi en helt klar forventning om at regionens innbyggere og næringsaktører blir likebehandlet av fylket.

For næringslivet i store deler av Vesterålen har flytilbudet fra Skagen vært helt vesentlig for å kunne utvikle sterke bedrifter innen havbruk, industri og andre tjenesteytende næringer.

Havbruksnæringen og leverandørindustrien er helt avhengig av denne flyplassen for å kunne reise til og fra kunder, leverandører og samarbeidspartnere med de tidsbesparende og økonomiske gevinster det gir. At næringslivet og sykehustransporten har vært villig til å betale en høyre pris for dette tilbudet enn andre med sammenlignbare områder tidligere, er ikke en grunn til at Stokmarknes lufthavn ikke skal likebehandles og få bli en del av FOT-rutenettet.

I forbindelse med korona ser vi også hvor store konsekvensene med bortfall av tilbudet er. For de aller fleste bedrifter er ikke Evenes et godt alternativ, fordi korrespondansen videre er for svak internt i landsdelen og tidsbruken til og fra lufthavnen er for stor.

Høring – anskaffelse av flyruter (FOT-ruter) i Nordland

Næringslivet har i mange år, sammen med Nordlandssykehuset sørget for trafikk tall som har gjort det mulig å opprettholde kommersielle ruter fra Stokmarknes, men Widerøe varsler med jevne mellomrom, og effektuerte i høst, nedleggelse av ruter i det kommersielle markedet. Det gir liten forutsigbarhet for aktører som vurderer utvikling og etablering. Widerøe har selv uttalt at kortbanenettet ikke er kommersielt drivverdig alene og vi støtter det synet.

Nordland fylke må sørge for tilstrekkelig finansiering og for likebehandling av flyhavnene i landsdelen. Av de 4 lufthavnene i det sentrale Lofoten og Vesterålen har 3 FOT-ruter og 1 har det ikke. Det er ikke akseptabelt. For Vesterålen sin del påvirker dette både eksisterende og fremtidig utvikling av næringslivet, og samfunnsutviklingen.

Hadsel næringsforening har 50 medlemsbedrifter i mange forskjellige bransjer som på ulike måter er avhengige av et godt flytilbud. Våre medlemsbedrifter representerer en samlet omsetning på 4,4 mrd NOK og har nærmere 900 ansatte

Vesterålen næringslivsforening stiller seg bak vårt innspill og til sammen representerer disse de største bedriftene i Vesterålen og over 330 bedrifter.»

Næringslivet i regionen stiller derfor følgende krav:

- 1. Regularitet og langsiktighet på ruter nordover til Tromsø og sørover til Bodø fra Stokmarknes lufthavn. Dette krever at rutene fra Stokmarknes tas inn i FOT rutenettet permanent.**
- 2. Billettprisene blir kun konkurransedyktige ved at Stokmarknes Lufthavn inkluderes i FOT-rutenettet. Priskeksempel for én tur til Bodø med og uten FOT subsidier er 2 249,- (Stokmarknes) mot 1 249,- (Svolvær) for samme billetttype og reise. Det utgjør en prisforskjell på 80 %, og er naturligvis helt urimelig.**
- 3. Det bør være 4-5 daglige avganger og ankomster sørover og 2-3 nordover.**
- 4. Det er av avgjørende betydning for at næringsutvikling skal lykkes med etablerte prosjekter og at man får ønsket effekt på samfunnsutviklingen og videre næringsutvikling.**
- 5. Pasientreiser er et kritisk område som krever regularitet og forutsigbarhet og understøtter faste FOT-ruter fra Stokmarknes lufthavn.**
- 6. Det forventes likebehandling av og i regioner innad i fylket. Infrastruktur rundt og til flyplassen er tilfredsstillende.**

Reiseliv:

Vesterålens destinasjonsselskap Visit Vesterålen har sendt oss følgende uttalelse knyttet til Skagen:

«Opprettelse av FOT-rute ved Skagen flyplass vil være av stor betydning også for utviklingen av Vesterålen som reisemål. For mange turister vil reisetid og pris avgjøre hvilken destinasjon man velger som reisemål. I dag oppfattes den kommersielle ruten ved Skagen flyplass som både lite økonomisk gunstig og ustabil med tanke på avgangstider og priser. Da Skagen mistet FOT-rutene for ca. 10 år siden, har både priser og rutetilbud utviklet seg i negativ retning, både med en reduksjon i rutefrekvens og ugunstige tidspunkter, samt en billettpris som er tilnærmet det dobbelte av tilsvarende reiser fra for eksempel Svolvær lufthavn.

Dette gjør det vanskelig å konkurrere om trafikk innen reiseliv og gir destinasjoner med FOT-ruter et enormt konkurransefortrinn. Reduksjonen i avganger har gitt et dårlig tilbud morgen, ettermiddag og kveld som er ugunstig spesielt for konferanse- og reiselivsnæring. Etablering av FOT-rute vil bidra til videre utvikling av helårs turisme for Vesterålen. Dersom den positive trenden skal videreføres er vi helt avhengig av gode samferdselstilbud.»

Høring – anskaffelse av flyruter (FOT-ruter) i Nordland

Reiselivsnæringa i Vesterålen er altså i vekst, men påvirkes av infrastruktur og flytilbud. I reiselivssegmentet i Vesterålen finner man også en voksende næring; konferansemarkedet.

Våren 2021 åpner Scandic et helt nytt hotell på Sortland, med 128 rom. Året etter vil et helt nytt Quality Hotell Richard With åpne på Stokmarknes, med 158 rom. Dette er store satsninger i reiselivs- og konferansemarkedet, og de er helt avhengige av at man kan fly gjester og kunder inn til Skagen til en konkurransedyktig pris.

I inneværende år og i årene som kommer vil store turistattraksjoner som det nye Hurtigrutemuseet (2021) i Hadsel og «The Whale i Andøy (2023) åpne. Vesterålen satser tungt på reiseliv og det vil være synd om konkurranseulempene knyttet til flypriser fører til konkurransevridding til fordel for FOT-flyplassene.

Viktige direkteavganger for Stokmarknes lufthavn Skagen på hverdager:

Vi er bedt om å si noe om hvilke avganger som er av betydning, og her er alle avganger viktige. Stokmarknes lufthavn Skagen har færre daglige avganger enn andre flyplasser i regionen, som følge av å ikke være på FOT. Det er svært viktig å legge til rette for at man kommer seg til og fra Bodø og Tromsø på samme dag.

Det betyr at tre daglige rundturer t/r fylkeshovedstaden Bodø og minimum to daglige rundturer t/r Tromsø er viktig. Dette er et absolutt minimum for å ivareta viktige samfunnsfunksjoner og nødvendig samhandling innad i fylkene og regionene.

Skagen – Bodø	09:20	16:30	19:50
Bodø – Skagen	08:20	14:55	19:00
Skagen – Tromsø	09:10	15:45	
Tromsø – Skagen	08:25	15:35	

I den grad det er mulig, hadde det vært formålstjenlig å flytte direkteruta mellom Tromsø og Skagen på **ettermiddagen** til litt senere på dagen slik at eksempelvis pasienter som skal til kontroll på Universitetssykehuset i Nord Norge (UNN HF) kommer seg frem og tilbake samme dag.

Det er også viktig at det legges opp til god korrespondanse med fly som skal videre fra Bodø og Tromsø til andre byer i Norge. Primært Oslo Gardermoen.

I helgene er det viktig med et godt tilbud søndag ettermiddag/kveld både til og fra Stokmarknes lufthavn Skagen, slik at blant annet pendlere og studenter etc blir betjent på en tilfredsstillende måte.

Det er også viktig at det bygges inn i anbudet mekanismer som regulerer antall flyruter opp hvis kabinfaktoren over tid er over en viss prosent. Hvis ikke vil det bli fulle fly og kapasitetsproblemer når trafikken normaliseres.

Høring – anskaffelse av flyruter (FOT-ruter) i Nordland

Andøya lufthavn

Andøya lufthavn er en del av det statlige anbudsruutenettet (FOT-ruter) og er tilfreds med dette. Det er ønskelig at man også i fremtiden opprettholder FOT-ruter fra Andøy da dette har stor betydning for innbyggere, næringsliv/reiseliv og det offentlige.

Dagens tilbud ivaretar i stor grad behovene til reiselivsnæringen, virksomheten tilknyttet Andøy Space og andre større virksomheter med utviklingsmuligheter. Dagens rutetilbud er også tilfredsstillende med tanke på innbyggernes sykehusreiser, som representerer en betydelig andel av trafikken, med stadig mer spesialiserte tilbud og tjenester i spesialisthelsetjenesten.

Viktige direkteavganger for Andøya lufthavn på hverdager:

Andøy kommune er tilfreds med dagens rutetilbud og ber om at dagens ruter videreføres uten endringer (verken i tidspunkt eller setekrav) i anbudsdokumentene.

Andenes – Bodø	05:45	11:25	17:45
Bodø – Andenes	08:10	14:55	21:55
Andenes – Tromsø	09:10	16:00	
Tromsø – Andenes	10:40	17:00	

Det er også viktig at det legges opp til god korrespondanse med fly som skal videre fra Bodø og Tromsø til andre byer i Norge. Primært Oslo Gardermoen.

I helgene er det viktig med et godt tilbud søndag ettermiddag/kveld både til og fra Andøya lufthavn, slik at blant annet pendlere blir betjent på en tilfredsstillende måte.